

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. 60
metāla jumīķim**

1. Vispārīgās prasības**1.1. Nosacījumi metāla jumīķa darbu izpildei:**

1.1.1. vecums	no 18 gadiem
1.1.2. dzimums	vīriešu
1.1.3. veselības pārbaude	saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu
1.1.4. kvalifikācija	profesionālā apmācība
1.1.5. instruktāžas:	
1.1.5.1. ievadapmācība	stājoties darbā
1.1.5.2. instruktāžas darba vietā	sākotnējā - pirms darba uzsākšanas, atkārtota - ne retāk kā 1 reizi sešos mēnešos

1.2. Zonas ar paaugstinātu ražošanas bīstamību:

- 1.2.1. elektroiekārtu neizolētu strāvu vadošu daļu tuvumā;
- 1.2.2. neiežogotu laukumu, kas atrodas augstāk par 1 m, tuvumā;
- 1.2.3. vietās, kur tiek glabātas kaitīgas vielas koncentrācijā, kas augstāka par pieļaujamo, vai kur trokšņa intensitāte pārsniedz pieļaujamo normu;
- 1.2.4. vietās, virs kurām ar celtni palīdzību tiek pārvietotas kravas.

1.3. Darba vietas organizēšanas prasības:

- 1.3.1. piebrauktuves, ejas un darba vietas regulāri jātīra un tās nedrīkst pielūžņot. Ejās, kuru slīpums - lielāks par 20°, jānodrošina ar margām vai trepēm ar iežogojumu. Eju, kas ved uz darba vietām, platumam jābūt ne mazākam par 0,6 m, bet to augstumam ne mazākam par 1,8 m;
- 1.3.2. darba vietas un to pieejas, kas atrodas augstāk par 1 m, kā arī, ja to attālums no iespējamās krišanas vietas ir mazāks par 2 m, jānodrošina ar pagaidu iežogojumiem;
- 1.3.3. pārseguma ailām, kas paredzētas iekārtas, lifta, kāpņu laukumiņu u.c. konstrukciju montēšanai, jābūt aizsegtām ar vienlaidus klājumiem vai iežogotām;
- 1.3.4. sienu ailes, ja to klājums (pārsegums) ir vienpusējs, jāiežogoj, ja attālums no klājuma līmeņa līdz ailes apakšai ir mazāks par 0,7 m.

1.4. Darba vides riska faktori:

- 1.4.1. darba vietas izvietojums augstumā;
- 1.4.2. ilgstoša atrašanās piespiedu stāvoklī;
- 1.4.3. lokāls muskuļu sasprindzinājums;
- 1.4.4. periodiska smagumu noturēšana;
- 1.4.5. nelabvēlīgā atmosfēras apstākļu ietekme;
- 1.4.6. instrumentu asas šķautnes, atskarpes un raupjums.

1.5. Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi - saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu.

1.6. Prasības uguns un sprādziendrošībai:

- 1.6.1. viegli uzliesmojošie materiāli jāglabā atsevišķās telpās. Telpām jābūt būvētām no ugunsdrošiem materiāliem. Šīs telpas jāizvieto ne tuvāk kā 16 m no ēkām un būvēm;
- 1.6.2. viegli uzliesmojošo materiālu glabāšanai atklātos laukumos jāizmanto speciāli metāla nožogojumi. Attālumam starp tvertnēm (cisternām) un nožogojumu jābūt ne mazākam par 6 m, līdz ēkām - par 16 m;
- 1.6.3. aizliegts atstāt darba vietā uzliesmojošu materiālu un viegli uzliesmojošu šķidrumu tukšo taru. Tukšo taru jānoliek tās glabāšanas vietās.

1.7. Elektrodrošības prasības:

- 1.7.1. visām strāvu vadošām daļām jābūt izolētām, nožogotām vai arī piekārtām tā, lai tām nevarētu pieskarties.
- 1.7.2. visas iekārtas un to metāla daļas droši jāieņem.

1.8. Darba higiēnas prasības:

- 1.8.1. darba zonas apgaismojums nedrīkst būt mazāks par 150 lx;

1.8.2. aukstajā gada laikā (gaisa temperatūra -16°C un zemāka), ja darbs notiek zem kļajas debess, jānodrošina strādājošajiem telpas, kur var sasildīties.

1.8.3. sadzīves un sanitārām telpām jābūt aprīkotām ar dušām un ierīcēm specapgērbu žāvēšanai.

1.9. Ja tiek atklāti iekārtu, instrumentu un ierīču bojājumi, strādniekam jāpārtrauc darbs un jāziņo par bojājumu tiešajam darbu vadītājam.

1.10. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

1.11. *Personas, kas pārkāpj šīs darba aizsardzības instrukcijas prasības, atkarībā no pārkāpuma sekām tiek sauktas pie disciplinārās, administratīvās, materiālās atbildības vai kriminālatbildības.*

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

2.1. Pirms darba uzsākšanas jāuzvelk spectērps un tas jāsakārto, jāuzliek ķivere un jāuzvelk cimdi. Biksēm jābūt pāri zābakiem, jakai - sabāztai biksēs, apaviem jābūt ar neslīdošu zoli. Specapgērba jakai jābūt aizpogātai pie kakla un piedurknēs.

2.2. Pirms darbu sākuma jāpārlicinās par aizākēšanas un iežogojšanas ierīču izturību un stabilitāti, kā arī par to, vai pa jumtu var droši pārvietoties. Nepieciešamības gadījumā novietot un nostiprināt pārnēsājamās trepes.

2.3. Jāsagatavo tara, instrumenti, palīgierīces, kas nepieciešami darbam. Jāpārbauda, vai tie ir darba kārtībā.

2.4. Tīrot no jumta putekļus un atkritumus, jāņem vērā vēja virziens un jānostājas tā, lai vējš pūstu mugurā. Tādējādi putekļi nenokļūs strādājošajam acīs, bet tiks aiznesti sāņus.

2.5. Tīrot pamatus, piesitot dēļus un veicot citus darbus uz slīpa jumta, jāizmanto instrumenti, kas apgādāti ar cilpu, kura neļauj instrumentam nokrist. Instrumentiem, ko lieto sagatavošanas darbos, jābūt cieši uzmauktiem uz labi noēvelētiem nepieciešamā garuma koka rokturiem.

2.6. Sakraut materiālus uz jumta atļauts tikai tādā gadījumā, ja veikti pasākumi, kas garantē to stabilitāti.

2.7. Jāapskata darba vieta un jānovērš atklātie defekti.

2.8. Gadījumi, kad nedrīkst uzsākt darbu:

2.8.1. Ja ir bojāti mehanizētie vai nemehanizētie darba rīki, bojāts darba inventārs.

2.8.2. Darba vieta nav pietiekoši apgaismota.

2.8.3. Trūkst vai bojāti kolektīvās vai individuālās aizsardzības līdzekļi.

2.9. Par visiem konstatētajiem iekārtu, inventāra, elektrisko vadu u.c. bojājumiem nekavējoties paziņot tiešajam darba vadītājam. Līdz bojājumu novēršanai turpināt darbu kategoriski aizliegts.

2.10. Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta, reibonis u.tml. Ziņot par to tiešajam darba vadītājam.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

3.1. Darbus, kas saistīti ar karnīžu pārkaru segumu, ūdensnoteces tekņu piekāršanu, dūmvadu un ventilācijas vadu segumu, parapetiem, palodzēm u.c., kā arī ar ūdensuztveres piltuvju iekārtošanu un ūdensnoteces cauruļu uzskāršanu, veic no paaugstinājumiem, sastatnēm vai piekarsastatnēm.

3.2. Jumtiņu stiprināšanu uz dūmvadu un ventilācijas vadu galiem veic no paaugstinājumiem. Lietot šim nolūkam trepes aizliegts.

3.3. Darba pārtraukumos visi materiālu pārpalikumi, ierīces un instrumenti jānovāc no jumta vai arī droši jānostiprina.

3.4. Seguma materiālu piegriešanu un sagatavošanu pēc iespējas jāveic uz darbgalda, cieta pamata vai darbnīcā. Uz jumta atļauts veikt tikai plātņu un lokšņu pielāgošanu jumšanas vietai.

3.5. Saņemt materiālus no celšanas mehānismiem drīkst tikai uz nostiprinātām inventāra sastatnēm ar margu iežogojumu. Materiālus (ruberoīdu, papes ruļļus, notekas, kompensatorus, ūdensnoteces piltuves u.c.) uz jumta jāpadod konteineros. Materiālus seguma klāšanas vietās jumīķim jānovieto tur, kur norādījis darbu vadītājs, turklāt jāveic pasākumi, lai tie nevarētu nokrist.

3.6. Veicot darbus uz jumtiem, kuriem nav pastāvīgu nožogojumu, jāuzstāda pagaidu margu iežogojumi, kas nav zemāki par 1 m; tie jānostiprina ar jumta konstrukciju. Nedrīkst pārliekties pāri margām.

3.7. Veicot darbus uz jumtiem, kuru slīpums - 16° un lielāks, vai uz mitriem un apsnigušiem jumtiem, neatkarīgi no to slīpuma, kā arī veicot darbus uz jumta malas, jumīķim jālieto drošības josta un virve.

3.8. Drošības josta jānostiprina vietās, ko norāda darbu vadītājs.

3.9. Ja darbus veic jumīķu grupa, jābūt vecākajam, kura rīkojumi jāpilda visai grupai.

3.10. Jumīķu nokļūšana darba vietās jāveic pa speciāli tam paredzētām trepēm ar iežogojumiem.

3.11. Jumīķu pārvietošanās pa jumtiem ar slīpumu, kas lielāks par 20°, kā arī pa jumtiem, slodze uz kuriem nav paredzēta strādājošo masai (piem., jumti no azbestcements vai stikla plastikāta loksnēm, dakstiņu jumti u.c.), jāveic ar nostiprinātu margu palīdzību, kas nav šaurākas par 0,3 m, ar šķērsskokiem kāju atbalstam.

3.12. Jumīķim jātur instrumenti speciālā kastē vai somiņā.

3.13. Griežot skārda un metāla loksnes **ar rokas šķēru palīdzību**, jāievēro šādas drošības prasības:

3.13.1. asmeņiem jābūt asiem, droši nostiprinātiem ar skrūvēm ar slēpto galviņu, tiem nedrīkst būt izrobojumu un ielūzumu;

3.13.2. uzsākot griešanu, jāpārliciecinās, ka pirksti stingri turas sviru atverēs, jāgriež plūdeni, roku spēku pieliekot sviras galam. Roku nedrīkst turēt sviras vidū un izdarīt trieciena kustību - sviras gals var traumēt aizmugurē esošo strādnieku;

3.13.3. sagatavju piegriešanu no loksnes, kuras izmēri pārsniedz 600x600 mm un stūrīša garums ir lielāks par 1,5 m, jāveic divatā.

3.14. **Strādājot uz atlokošanas darbgalda**, jāievēro šādas drošības prasības:

3.14.1. loksne droši jāiespīlē visā tās garumā starp darbgalda pamatni un nazi. Ja iespīlējums ir nenoturīgs, detaļa var izrauties un izraisīt traumu. Iespīlējot stūri drīkst pagriezt tikai ar rokām;

3.14.2. liekšanu drīkst veikt tikai pēc tam, kad ir pārbaudīts, ka sviras darbības zonā neviens neatrodas;

3.14.3. liekšana jāveic plūdeni, bez rāvieniem.

3.15. **Aizliegts:**

3.15.1. griezt sagatavi, nepieturot to aiz gala; profilēto dzelzi (stūrīši, švelleri u.tml.), kā arī šauras skārda strēmeles, kas īsākas par 150 mm, griežot turēt ar roku. Jālieto plakanknaibles vai citas iespīlēšanas palīgierīces;

3.15.2. liekt detaļas no loksnes, kuras biezums ir lielāks par norādīto atlokošanas darbgalda tehniskajā pasē;

3.15.3. sist pa mašīnas korpusu ar saliektu detaļu, lai to iztaisnotu;

3.15.4. saņemt materiālus, pārliecoties pāri margām;

3.15.5. mest no jumta materiālu atlikumus, instrumentus utt.;

3.15.6. veikt jumta darbus apledojuma, miglas, stipra lietusa, sniega vai vēja ar stiprumu 15 m/s un vairāk laikā;

3.15.7. nepiederošām personām atrasties ūdens noteku uzstādīšanas vietās. Drīkst atrasties 10 m attālumā no darbu veikšanas vietas.

<i>Latgales industriālais tehnikums</i>	<i>Darba aizsardzības instrukcija Nr.60 metāla jumīķim</i>
---	--

4. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

4.1. Avārija, iekārtu bojājumi	4.1.1. ja rodas avārijas situācija, strādājošajam nekavējoties jāpārtrauc darbs, jāizslēdz darbojošās iekārtas un jāveic nepieciešamie drošības pasākumi, bet ja tas nav iespējams, darbs jāpārtrauc, līdz bīstamība nav novērsta; 4.1.2. krišanas gadījumā pievilkties pa drošības virvi uz drošu vietu un nepieciešamības gadījumā pasaukt palīgā.
4.2. Ugunsgrēks	4.2.1. nepieciešamības gadījumā nekavējoties ziņot ugunsdzēsības dienestam (tālr. 112); 4.2.2. sākt dzēst ugunsgrēku ar darba vietā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamo aparātu, smiltīm u.c.); 4.2.3. izsaukt uz ugunsgrēka vietu darbu vadītāju.
4.3. Nelaiimes gadījums	4.3.1. ja iegūta trauma vai notikusi pēkšņa saslimšana, darbs jāpārtrauc, par notikušo jāziņo tiešajam vadītājam, jāsaņem pirmā palīdzība, bet nepieciešamības gadījumā jādodas pie ārsta; 4.3.2. ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, pārtraukt darbu, sniegt viņam pirmo palīdzību, paziņot par notikušo savam vadītājam (vai iestādes vadībai), nepieciešamības gadījumā izsaukt ātro palīdzību (tālr. 113 vai 112), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem.

5. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

5.1. Maiņas beigās un beidzot darbu uz jumta, jāsavāc materiāla atgriezumī un atkritumi, jānolaiž tie no jumta pa noslēgtām tehnēm vai kublā.

5.2. Novākt no jumta un nogādāt zemē ar celšanas ierīču palīdzību trepes, instrumentu somu, materiālus un to atlikumus.

5.3. Atāķēt drošības jostu un virvi un nokāpt no jumta caur lūku pa iekšējām kāpnēm.

5.4. Nodot instrumentus, materiālus un inventāru noliktavā vai salikt tiem paredzētajā vietā.

5.5. Paziņot vadītājam par visiem bojājumiem un traucēkļiem, kas radušies vai pamanīti darba laikā.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis